

ХРОНИКА НАУЧНОЙ ЖИЗНИ

XXII МІЖНАРОДНАЯ НАВУКОВАЯ КАНФЕРЭНЦЫЯ «СЛАВЯНСКІЕ ЧТЕННЯ»

(Даўгаўпілс, 18–19 мая 2017 г.)

18–19 мая 2017 г. у Даўгаўпілскім універсітэце адбылася XXII Міжнародная навуковая канферэнцыя «Славянские чтения». Навуковы форум, які сабраў прадстаўнікоў Латвіі, Літвы, Эстоніі, Расіі, Беларусі, Украіны, Польшчы, Чэхіі, Італіі, Бельгіі, Славакіі, ЗША і Англіі, праходзіў ужо дваццаць другі раз на Гуманітарным факультэце ўніверсітэта. Ініцыятарам штогадовай навуковай канферэнцыі ў свой час стаў член-карэспандэнт АН Латвіі, габілітаваны доктар філалогіі, прафесар універсітэта і пачэсны грамадзянін Даўгаўпілса Ф. Фёдараў. Федар Паліевквіч Фёдараў – аўтар манаграфій па германістыцы, рускай культуры і літаратуры, праблемах кампаратывістыкі («Фауст Гёте», «Романтический художественный мир: пространство и время», «Художественный мир немецкого романтизма», «Генрих фон Клейст», «Довид Кнут», «Голос лиры вдохновенный», «Европейская культура XIX века как система» і інш.). Ён жа быў на чале створанага ў 2003 г. Інстытута кампаратывістыкі Даўгаўпілскага ўніверсітэта, на рахунку якога сёння цікавыя даследаванні ўзаемасувязі латышкай і замежнай літаратур. Сёння пачынанні Ф. Фёдарава працягваюць яго вучні, сярод якіх Ганна Станкевіч, габілітаваны доктар філалогіі, загадчык кафедры русістыкі і славістыкі, старшыня арганізацыйнага камітэта «Славянскіх чытанняў».

Ва ўступным слове да ўдзельнікаў канферэнцыі Г. Станкевіч гаварыла аб значнасці закладзенага акадэмікам Ф. Фёдаравым навуковага падмурку сумесных даследаванняў славянскай літаратуры і аб апошніх выніках работы навукоўцаў Даўгаўпілскага ўніверсітэта. Напярэдадні, 17 мая 2017 г., адбылася паспяхова абарона дысертацыі прадстаўніцы фёдараўскай навуковай школы В. Пракоф'евай на тэму «Мастацкі свет рамана Уладзіміра Караткевіча «Хрыстос прызямліўся ў Гародні». Беларускі пісьменнік доўгі час меў актыўныя сяброўскія і творчыя кантакты з латышскімі дзеячамі літаратуры і культуры. Яму належыць кніга нарысаў «Казкі янтарнай краіны», сапраўдны гімн Латвіі, створаны па выніках вандровак па краіне. Раман «Нельга забыць» («Леаніды не вернуцца на Зямлю») У. Караткевіч прысвяціў свайму сябру і сакурсніку па Маскоўскіх вышэйшых літаратурных курсах, латышкаму паэту Ераніму Стулпану, які стаў правобразам героя рамана – Яніса. Сярод творчых сяброў пісьменніка была і Мірдза Аболе, доктар філалогіі, даследчыца беларуска-латышскіх культурных сувязяў, аўтар латышка-беларускага слоўніка. Менавіта Аболе належаць пераклады на латышскую мову твораў У. Караткевіча: аповесцяў «Чазенія», «Сіняя-сіняя», «Кніганомы», апавяданняў «Барвяны шчыт», «Залаты бог», «Паром», нарысаў «Казкі янтарнай краіны». Беларуска-латышскія сувязі звязалі і даследчыкаў, якія вывучаюць спадчыну У. Караткевіча. Адным з апанентаў першай у латышскім літаратуразнаўстве дысертацыі па вывучэнні беларускага прыгожага пісьменства выступіла Н.Б. Лысова, кандыдат філалагічных навук, дацэнт Полацкага дзяржаўнага ўніверсітэта.

Дысертацыйнае даследаванне Валянціны Пракоф'евай было прысвечана структурна-семантычнаму аналізу рамана «Хрыстос прызямліўся ў Гародні» з мэтай сцвердзіць неаміфалагічную стылістыку твора. Даследчыца правяла глыбокі аналіз паэтыкі рамана-неаміфа: разгледзела як фальклорную, этнаграфічную, так і біблейскую семантыку вобразнасці рамана, зрабіла відавочнымі культурна-гістарычныя, літаратурныя, колеравы, адарычны, музычны і структурны коды мастацкага свету твора У. Караткевіча. Такого кшталту сістэмнае даследаванне рамана «Хрыстос прызямліўся ў Гародні» праводзілася ўпершыню і атрымала высокую ацэнку калег.

Сам метада даследавання, структурна-семантычны, мае шырокія традыцыі ў рэгіёне, дзякуючы яшчэ адной навуковай школе, заснаванай доктарам філалогіі Юрыем Міхайлавічам Лотманам у Тартускім універсітэце (Эстонія). Невыпадкова менавіта прадстаўнік гэтай славацкай школы, доктар філалогіі Талінскага ўніверсітэта Сяргей Дацэнка распачаў навуковыя чытанні. Яго даклад «Паміж Лафітам і Кліко (з каментароў да рамана А.С. Пушкіна «Евгений Онегин»)» выклікаў дыскусію. Аналіз семантыкі маленькага ўрыўка з пушкінскага тэксту дазволіў дакладчыку ўбачыць супрацьлеглыя, кантрасныя характарыстыкі Анегіна і Ленскага, дадзеныя Пушкіным яшчэ напачатку апавядання праз іх выбар пітва, і дадаць нацыянальна-патрыятычныя фарбы да вобразу сям'і Ларыных.

Працяг пленарнае пасяджэнне атрымала ў дакладзе Гаціса Азалиньша (Даўгаўпілс) пра жыццё невялічкага мястэчка Эрглі, а менавіта пра падзеі, звязаныя з дзейнасцю мясцовай парафіі, яе служкаў і вернікаў, іх унёсак у развіццё культурнага асяроддзя.

Гісторыка-культурны кантэкст дыктуе свае знакі, бачанні тэмы і вобразы. Аднак час хавае некаторыя сэнсы творчай дзейнасці, і справа навукоўцаў – адраджаць першасныя значэнні. Так, доктар філалогіі Людміла Спроге з Латвійскага ўніверсітэта (Рыга) правяла вялікую архіўную працу, вынікам якой

стала гісторыя стварэння ў 1920-ыя гады незавершанага рамана-хронікі латышкага пісьменніка Карліса Якабсана аб апошнім імператары Расіі.

Аб выпадковасці і гістарычных казусах перакладчыцкага працэсу распавялі ў сваіх дакладах «Рэцэпцыя польскай літаратуры ў Латвіі» Андрэй Казюкевіч (Даўгаўпілс) і «Ганна Ахматава і літоўская паэзія» Алена Сафія Івінская (Вільнюс).

Усяго на канферэнцыі працавала чатыры секцыі, суадносна па наступных накірунках: *руская літаратура і культура: погляд з XXI стагоддзя; славяна-балтыйскія літаратурныя і культурныя сувязі; славянскія мовы: гісторыя і сучаснасць; інавацыйныя метады выкладання рускай мовы як замежнай*. Было заслухана каля пяцідзсяці дакладаў.

Заўсёды на замежнай канферэнцыі прыцягвае ўвагу інфармацыя, звязаная з культурнай прасторай, у якой ты жывеш, блізкай і знаёмай. Старшы навуковы супрацоўнік Цэнтра літоўска-славянскіх этналінгвістычных даследаванняў і Віленскага ўніверсітэта Павал Лаўрынец знайшоў яшчэ адзін пераклад В. Каратынскага паэзіі П. Кукальніка. Польскамоўныя пісьменнікі Вільні А. Адынец, У. Сыракомля і В. Каратынскі ў XIX стагоддзі пакінулі шэсць перакладаў твораў расійскага цэнзара. Што выклікала неабходнасць такога творчага працэсу: гасцінасць, агульныя канфесійныя ці этнічныя самавызначэнні ці нешта іншае? Пытанне – для наступных даследаванняў. Асабліва адзначым даследчыкаў беларускай літаратуры, мовы і культуры, што выступалі на форуме, і некаторыя даклады на гэту тэму: «Айканімія беларуска-латышкага памежжа» (Уладзімір Генкін; Віцебск, Беларусь), «Спецыфіка метакамунікатыўнай рэфлексіі на рускай і беларускай мовах ў інтэрнет-прасторы Беларусі» (Таццяна Бабко; Мінск, Беларусь), «Рэканструкцыя ў сучаснай беларускай прозе» (Дзмітрый Клябанаў; Кракаў, Польша), «Прэцэдэнтнасць у паэзіі Уладзіміра Караткевіча» (Святлана Лясовіч; Полацк, Беларусь).

Да навуковага дыялогу канферэнцыі далучыліся і літаратары. У канферэнц-зале адбыўся вечар сучаснай паэзіі. Расійскія паэты, сярод якіх былі Андрэй Радыёнаў, Усевалад Ямелін, Амарсан Улзытуеў, Яўген Лесін і інш., чыталі свае вершы. Кінакрытык Кацярына Траепольская прадставіла пераможцаў фестывалю відэапаэзіі «Пятая нага». Вечар завяршылі ўдзельнікі рыжскай тэкст-групы «Арбіта», якія прэзентавалі публіцы відэатэатральную кампазіцыю на тэму тэхнагеннай катастрофы «Перасяленцы».

Бачыцца, што арганізатары канферэнцыі вельмі ўдала зладзілі сапраўднае філалагічнае свята, у межах якога адбылася камунікацыя літаратараў і даследчыкаў літаратурнага працэсу. Разам з тым гэта было і свята міжнароднага супрацоўніцтва, калі адкрываюцца дагэтуль невядомыя грані суседняй культуры.

Н.Б. Лысова, канд. філал. навук, дац. (Полацкі дзяржаўны ўніверсітэт)
С.М. Лясовіч, канд. філал. навук, дац. (Полацкі дзяржаўны ўніверсітэт)